

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Liber Theologiæ Moralis, Viginti Qvatvor Societatis Iesv Doctoribvs Reseratvs

Escobar y Mendoza, Antonio de

Lvgdvni, 1659

V. Practicæ Resolutiones circa prædicta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41066

cenſu, locatione, & conductione, in Emphyteuſi, & ſimilibus. Fructus, ab emptione perfecta retrahentis ſunt.

52. *Quid de diſſolutione?* Diſſolui poteſt contrario conſenſu contrahentium etiam poſt traditionem. Porro in diſſolutione non debetur gabella.

53. *Si venditio fiat animo donandi?* Donatio erit, ſi fiat animo non recipiendi pretium; ſi animo remittendi pretium emptori, & vendendi, erit venditio.

C A P V T V.

Praxis circa materiam de emptione, & venditione ex Societatis I E S V Auctoꝝibus.

54. **R**ogat quis ſub haſta adſtantes, ne plus offerant, ut ipſe §. I. emat pretio infimo: peccatne? Si iuſtum eſt pretium, De Em- non peccat, ſecus ſi cogeret vi, aut metu. Id quod etiam in ptione. veſtigialium, officioꝝumque emptione procedit. Reginaldus Regi- tom. 2. lib. 2. cap. 22. num. 379.

55. *Poſſunt ne res emi minoris anticipata ſolutione?* Negat Valentia tom. 3. d. 5. quaſt. 20. part. 2. §. 8. Sed alij aſſeruere Valent. probabiliter admodum; tum ob periculum non habendi merces, aut non ſine expenſis, tum ob lucrum ceſſans, aut damnum emergens, tum quia ſic numerus emptoꝝum minuitur, & venditoꝝum augetur.

56. *Olera, & gramina vendi ſolent ad uſum ordinarium aſtis: ſi ad uſum meum ſpeciale magni aliquod inibi latens gramen aſtimatur, debetne emere pluriſ?* Potes emere faſcem pretio currenti; Molina tom. 2. tract. 2. d. 353. ſic; quia commu- Molina nis illius rei valor.

57. *Latitat in fundo theſaurus, me cognoſcente: emere ne poſſum pro ſimplici fundo?* Potes; quia ſic ſimpliciter aſtimatur. Salas de emp. dub. 26. num. 5. idem aſſerit de re pretioſa Salas. in iis Regionibus, in quibus non aſtimatur; & de lapide pretioſo, cuius qualitatem lapidarius ignorat.

58. *Creditum difficiliſ ſolutionis eſt: poſſum ne minoris emere?* Aſſerit Leſſius lib. 2. cap. 21. dub. 9. n. 6. & 7. Si cui Turca- Leſſ. rum Princeps deberet mille aureos, quos vix eſſet recuperaturus, emi poſſe centum ab alio, qui facile exacturus foret.

59. *Credita immatura aliàs facilis, & certa ſolutionis, poſſunt ne minoris emi?* Secluſo damno emergente, aut lucro

Regin.
Lcil.

cessante ob solam anticipationem solutionis, non posse. *Reginaldus tom. 2. lib. 25. cap. 18. num. 312.* affirmat; quia sola temporis expectatio non minuit rei valorem. At *Lessius lib. 2. c. 21. dub. 8. n. 66.* ait contrariam sententiam Bellarminum publicè Louanij docuisse. Probabilem admodum existimo; quia pecunia præsens pluris quàm absens æstimatur: & minus est, ius habere ad rem, quàm re ipsa potiri.

Salas.

Filliuc.

60. *Sartor, cui cura emendi pannos & serica pro vestibus conficiendis committi assolet: si unius mercatoris officinam frequentans, inuenit pretia mitiora: potest ne pretij illius excessum sibi remissum retinere?* Negat *Salas dub. 45. num. 6.* quia mercator re vera nihil ei dimittit, sed dimittere mentitur, ad eum alliciendum. Porro *Filliucius tom. 2. tract. 35. c. 6. n. 149.* affirmat, quia re vera mercator assolet sartori aliquid remittere, ob officinæ frequentationem.

Regin.

61. *Scio mercimonium cum Sarracenis prohibitum c. quod olim, Extrau. Nicolai IV. & Clem. V. Multa mentis: rogo tamen an id in casu necessitatis obseruando iura?* Minimè. Vnde deficiente frumento in Hispania, aut Gallia, licet à Mauris emere, & cum illis aliàs merces commutare. *Reginald. tom. 1. lib. 9. cap. 18. num. 301.* Porro iura citata solum prohibent ferri ad Sarracenos Ægypti mercimonias. At licet generalis esset prohibitio in casu necessitatis non obligaret.

Pal.

Pal.

62. *Vehemens suspicio est, quem res furtiuas vendere: emit ne mala fide, qui sine sufficienti examine emit?* Ita planè, si de tali venditore talis infamia rationibus efficacibus, & moraliter conuincentibus probaretur; non aliter; quia nemo præsumitur malus, nisi probetur. *l. merito ff. pro socio.*

63. *Quid si in dubio, quod res est furtiua, quis illam emat?* Respondet *Palaeus tom. 1. d. 3. p. 3. num. 5.* Tenetur diligenter inuestigare, & si dubius adhuc manet, cum eo, cuius esse dubitat, rem diuidere, si dominus compareat, restituat totum, & pretium amittat; quia mala fide dedit. Si verò emit à possessore bonæ fidei, & post adhibitam diligentiam remanet dubius? Ad nihil (ait ille) tenetur; quia succedit iuri illius, pro quo stat possessio.

Turri.

Saa.

64. *Quis à fure mala fide emit: cuiam tenetur restituere? furi ne, an vero domino?* *Turrianus in select. cent. 4. dubitat. 36.* vero domino ait restituendum; quia qui mala fide emit, sibi imputet, quod pretium amittat. Profectò immeritò contrariam sententiam improbabilem vocitauit. *Saa enim v. Furtum, num. 11.* asserit posse (alij debere) reddere eidem furi; quia fur rem iustè repetit, vt restituat

restituatur; ergo emptor iuste reddet, vt restituatur vero domino.

65. An pragmatica facta tempore abundantia, tempore sterilitatis obseruari debeat? Asserit Salas dub. 7. num. 3. seruandam sub pœna peccati mortalis, & onere restituendi; quia cum multi id Doctores asserant, & res sit dubia, obediendum Principi, cui in causis dubiis fauendum. At Molina apud Ledesmam tom. 2. tract. 8. cap. 32. diffi. 19. docet non esse seruandam in conscientia: sed tunc frumentum posse diuendi iuxta pretium commune, & vulgare; quia talis præsumi debet intentio Principis.

66. Vendi ne debent pretio taxatoris, cuiuscumque bonitatis & excellentia sint? Asserit Salas dub. 12. num. 9. quia Princeps potest, & vult, propter commune bonum rebus valde inæqualibus æquale pretium imponere: alioqui omnes dicerent, merces suas esse alienis notabiliter meliores. Profectò in modico excessu verum id reputo; quia parum pro nihilo. At in excessu notabili probabiliorem existimo sententiam asserentis vendi posse supra pretium taxatum quia quemadmodum vendens triticum corruptum & peius notabiliter eo, quod communiter venditur, non potest totum pretium taxatum accipere: ita vendens notabiliter melius potest aliquid accipere vltra taxam.

67. Merces vitium occultum adest, scio venditorem debere pretium imminuere: rogo autem, an debeat defectum reuelare? Negat Turrianus 2. 2. d. 58. dub. 6. num. 1. dummodo huiusmodi merces sæpius non diuendantur; quia vendente aliquo vinum (v.g.) dilutum pretio viliori, emptores existimarent, pretium decreuisse, & ab aliis purum eodem pretio emere vellent. Limitat Salas adhuc dub. 34. n. 5. nisi emptor emat rem illam ad reuendendum, in quo casu venditio esset iniusta; quia emptor posset vendere maiori pretio, quam cum illo vitio valeret, & nisi explicet emptor, se velle emere rem vitij expertem. Ratio horum est, quia venditur res utilis pretio iusto.

68. Hinc quæserim, an excusentur pharmacopola vnam medicinam dantes pro alia altioris pretij, sed utili æquæ aut ferè; ita planè, si pretio iusto tradant.

69. Tenetur ne furor emptori manifestare, calceos è corio debiliore? Non, dummodo pretium imminuat. Filliucius in praxi adnotat seruari non posse; quia omnes eodem pretio vendi assolent; nisi corium esset adustum. Sic tom. 2. tract. 35. cap. 6. num. 129.

70. *Venditur merum communiter viginti assibus, habet qui generosum merum altioris quidem pretij: potest ne aqua diluatur quantum sufficit, ad equiparandum illud ordinario? Negat Rebellus p. 2. lib. 9. q. 9. n. 17. quia pretia imponuntur rebus puris, & naturalibus. Subscribit Azorius pari. 3. lib. 8. cap. 2. q. 3. quia qui vendit vinum dilutum, vendit plus vini, quam habeat; si enim habet tres amphoras, vendit quatuor. At tamen Lessius lib. 2. c. 21. dub. 11. num. 82. posse dilui affirmat; quia nulla iniuria irrogatur emptori; cui quidem venditor non tenetur melioris conditionis vinum tradere eo, quod communiter venditur.*
71. *E carnibus, aut fructibus taxatis assolent macellarij, aut pomarij electam portionem diuidere à debitoribus, & hasce pretio taxato vendere, electam autem maiori: num. liceat? Peccant, & tenentur ad restitutionem; quia taxa facta est pro carnibus, & fructibus permittim, etiam si sit modicus in bonitate excessus. Fillucius tom. 2. tract. 3. c. 4. n. 88.*
72. *Scio posse te vendentem accipere supra pretium iustum, quod tibi ex liberalitate datur: rogo speciatim circa ludum, an pro chartis, &c. possit quis accipere, ac retinere excessum? Potest planè; quia dantes sciunt valere minus, nec perunt excessum, nec vlla fraus interuenit. Porro Lessius lib. 2. c. 21. dub. 4. n. 37. asserit non præsumi donationem, nisi inter vendentes, & ementes aliqua coniunctio sanguinis intercedat. In ludo autem solummodo attendenda ludentium liberalitas, & ludi consuetudo.*
73. *Scit senator, aut Consiliarius Regis breui minuentam esse frumenti taxam publico edicto; possunt ne suam vendere anticipatè iuxta presentem taxam? Negat Molina tom. 2. tractat. 2. disq. 354. quia ratione officij utilitati illorum emptorum debet consulere. At Turrianus 2. 2. tom. 2. disq. 18. dubitat. 3. numer. 7. posse ait, dummodo absque vlla fraude venditioni exponat, nec legis publicationem maliciosè differat, vt interim suum triticum vendat; quia vendit pretio communi, & ratione officij non obligatur; pretio communi tempore illo non vendere, aut futuram legis promulgationem antè tempus manifestare.*
74. *Tenetur ne venditor rogatus, de futura copia mercium de moneta accretione, aut diminutione, conscius aperire veritatem? Potest innuere se nescire, aut negatiuè respondere, laesa quidem veritate, non iustitia; quia non tenetur veritatem aperire. Salas dub. 2. 3. num. 2.*

75. Dubium est, num taxa imponenda erit maior, aut minor: licitum ne vendere res anticipatè certo pretio inter contrahentes statuto, vel pretio currente tempore contractus? Ita quidem; quia emptor, & venditor sunt paris conditionis: uterque enim & perdere potest, & lucrari. Azor. part. 3. lib. 8. cap. 9. q. 4.

Azor.

76. Crescit pretium mercium ex monopolio quatuor (v. gr.) mercatorum: possunt ne alijs eo pretio vendere? Putat Rebellus part. 2. lib. 9. quæst. 7. num. 5. nec monopolas, nec alios posse; quia non potest idem pretium simul & semel esse iniustum pro monopolij authoribus, & iustum pro alijs. Ast posse asserit Reginaldus tom. 2. lib. 2. cap. 2. num. 330. quia mercator, qui non fuit author monopolij, vendit pretio communi, quod iustum ideo est, licet fraudibus aliorum creuerit.

Rebell.

Regin.

77. Rogo, an merces pretio credito, etiam secluso periculo, pluris possint diuendi? Possit Saa v. venditio num. 7. ait cum ratione lucri cessantis, ac damni emergentis, tum quia ex communi vendentium & ementium consuetudine illud est pretium iustum.

Saa.

78. Ad quid teneatur venditor qui non tradit emptori merces tempore statuto? In foro externo solum de damno emergente intrinseco, v. gr. si res deterior sit facta. At in foro conscientia etiam de damno extrinseco, & accidentali tenebitur; v. g. si ex defectu illius tritici, aut hordei, mortua fuerint mancipia, equus, &c. quia venditor est causa damni ob iniustam retentionem, si culpabiliter tradere emisit: & si adest pactum, etiam si absque culpa. Lessius lib. 2. c. 21. dub. 13. num. 102.

Less.

79. Emptor pretio credito, tempore statuto non soluit: ad quidnam tenetur? In conscientia tenetur ad lucrum cessans, & damnum emergens. Potest ne venditor ab eo pretij fructus exigere? Non; quia esset usura. Lessius lib. 2. cap. 21. dubi. 13. num. 109. At Rebellus part. 2. lib. 4. q. 16. sect. 1. num. 11. docet posse exigere venditorem aliquid, in pœnam culpabilis moræ ex lecurabit, ff. de action. empt. At is non tenetur in conscientia ante sententiam iudicis.

Less.

Rebell.

80. Possunt ne vendi officia secularia? Negat Turrianus disq. 32. dub. 2. num. 5. quia Principi ius est ad distribuenda dignioribus, aut dignis officia, non ad vendenda. Sic enim præsumitur à Republica accepisse. Ad Lessius lib. 2. cap. 32. dub. 3. num. 29. vendi posse docet, ob Reipublicæ necessitatem, vel utilitatem, quum (v. g.) summa constanda esset ad belli subsidia, quæ aliunde sine communi incommodo

Turr.

Lessius.

AZOR.

haberi non posset. Monet vendenda dignis, & pretio moderato. *Azorius* autem tom. 3. lib. 8. cap. 7. q. 3. etiam extra necessitatem huiusmodi venditionem non damnat, si fiat dignis, moderato pretio, taxenturque ementibus pretia pro laboribus, & operibus, & metus amittendi officium indicantur.

De em-
ptione,
& ven-
ditigne
varia.

81. *Alios impedit quis, ne merces ab iis emat, qui eas portant, sed eas ipse emit anticipatè ita ut alij postea cogantur eas de manibus ipsius carius emere: obligatur ne is ad restitutionem?* *Rebellus* obligari docet, licet *Molina* & alij cum posse excusari affirmet.

Molin.
Lessi.

82. *Emit quis rogatus à venditore potest ne emere minus?* Imò multò minoris; quia (vti *Lessius*) merces vltionem pro tertia Parte, aut etiam pro medietate vilescunt. Est enim

Salas.

(cum *Salas* loquor) signum copiae mercium, & paucitatis emptorum.

Molin.

83. *Hac Chirographa spem habent exiguam solutionis: possunt ne exiguo pretio emi?* Possunt (ait *Molina*,) tamen si emptor integram sit obtenturus solutionem; hoc enim industriae, & bonae fortunae dandum.

Laym.

84. *Bona fide à fure rem emi, quam maiori deinde pretio vendidi: teneor ne domino restituere illud plus, quo factus sum ditior?* Cum *Laymano* sentio, non teneri; quia fructu fruor industriae; modò pretium quo ipse emerat, iustum, etsi infimum, fuerit.

Molin.

85. *Quid minoris iusto pretio emptum est: restituendum ne totum?* Solùm teste *Molina* restituendum quod defuit iusto pretio, non autem res ipsa vel fructus.

Molin.

86. *Emis res pretio vilissimo: praesumendum ne falli venditorem?* Minimè (ait *Molina*) sed potius praesumendum venditorem donare quod iusto pretio deest.

Molin.

87. *Vilius emi, quia à venditore necessitate coacto: teneor ne restituere?* *Molina* asserit licitè vilius emere qui emit in gratiam venditoris, aut merces expositas à coacto aliqua necessitate; quia iniuria non est, quod hinc & nunc gratia reputatur.

Saa.

88. *Possim ne eam venditionem mihi factam ante solutionem in alium transferre?* Potes; quia volenti tale damnum pati non fit iniuria. Sic *Saa*.

Saa.

Tolet.

89. *Bona fide alienum & emi, & vendidi: teneor ne illi, apparente vero domino?* Nec domino te, emptoremve teneri ad satisfactionem, nisi in quantum facti estis ditiores, *Saa* ex quibusdam affirmat. Ast ego cum *Tolet* assero dominum rei debere

debere indemnem seruari. Vnde æquum esse, vt tu & emptor
mus domino dimidium pretium soluatis.

90. *Gemma, canes, falcones, pictura, multaque ijs similia
nunc habent pretium taxatum: quanti igitur vendi poterunt?*
Quanti venditor voluerit, & quantum emptor sciens, & pru-
dens dare consenserit; quia cum hæc tantum ad curiositatem,
& delicias comparentur, iustum eorum pretium non aliter
determinatur, quam ementis & vendentis æstimatione, modò
fraus non adsit. Sic *Reginaldus*.

Regin.

91. *Sub hasta quis vendidit duplo maiori pretio, quam vale-
bat: vel pretium factum est ad dimidium iusto minus: tenetur
aut venditor aut emptor ad ullam restitutionem? Negatiuè*
Gordonus asserit; quia in primo casu nulla fraus, aut necessitas
subest: in secundo autem in his sub hasta venditionibus tenet
proverbium: res tanti valet, quanti vendi potest.

R.
Gord.

92. *Fruentum est taxatum pretio rationabili, & modera-
to: tenetur ne tempore magna sterilitatis quis suum frumentum
vendere pretio, quod abundantia tempore fuerat taxatum? Non*
teneri *Molina* docet; quia taxa non tempus magna, sed me-
dioeris inopie, ac sterilitatis respicit.

Molin.

93. *Licet ne aliquid exigere supra iustum pretium ratione
periculi sortis cui exponitur is, qui credito vendit? Ex Lessio*
asserit licere; quia exponere sese huic periculo est pretio
æstimabile.

Less.

94. *Potest ne quis Matrui vendere domum pretio currenti,
licet sciat Aulam, & Regem breui aliò migraturum? Licitum*
esse *Molina* testatur.

Molin.

95. *Licet ne vendere triticum pretio, quo nunc appretiat,ur,
cum pacto, vt venditor tunc cum fiet solutio, possit accipere tri-
ticum, aut pecunias prout libuerit? Non licet; quia venditor sic
sanctæ assecurat negotium, nec vllum periculum subit. Sic*
Rebellus.

Rebell.

96. *Potest ne quis res indifferentes vendere ijs, quos nouerit
his ad peccatum abusuros? Posse* *Sanchez & Salas* aiunt, modò
adsit rationalis causa, nempe necessitas, vel utilitas. *Quid*
Salas,
in dubio de malo usu emeritis? Possunt vendi nulla iusta causa
concurrente ex *Sanchez* doctrina; quia in dubio nemo præ-
sumitur delictum commissurus.

Molin.

97. *An possim rem carius vendere, quia tantum mihi valet
ad utilitatem, quantum inde capio? Posse* *Molina* affirmat.

Saa.

98. *Affolent artifices quam ligam vocant simul cum argento
ponderare, & pro argento vendere: num iustè? Docet* *Saa* con-
cedendam non esse, modò insolitam non addant in fraudem.

99. *An liceat carius vendere hospitibus quam indignis?*
Negat aptè Molina.

100. *Ager aut domus loci sacri constructioni necessaria esse potest ne iudex cogere vendi? Possè ait Molina parvo domini detrimento. Quid si non sit necessaria, sed utilis? Potest cogere non iudex, sed Princeps.*

EXAMEN VII.

De Iustitia & iure, circa materiam secundam de
Contractibus onerosis, scilicet, de
Censibus.

CAPVT PRIMVM.

Quid, & quotuplex Censur?

Census.

1. *Vid Censur? Censur quidem nomine intelligitur pensio soluenda annuatim alteri: seu potius ius illam accipiendi. Hinc definitio censur: Censur est ius percipiendi annuam pensionem ex re, vel persona alterius.*

2. *Quotuplex Censur? Quadruplex. Primò ex modo alius est Reservatiuus, alius Consignatiuus. Secundò ex re super qua fundatur, alius est Realis, alius Personalis. Tertio ex pensione soluenda alius est Pecuniarius, alius Fructuarius. Quarto ex tempore alius est Perpetuus, alius Temporalis; hic reddimi potest, ille minimè.*

3. *Duplicis illius censur Consignatiui, & Reservatiui nomine exprime. Quid Reservatiuus? Contractus quo quis transfert rem suam in alterum quoad dominium directum, vel utile, reservata sibi annua pensione. Quid Consignatiuus? Est contractus quo quis alteri vendit ius percipiendi annuam pensionem super rebus suis, aut super persona. Hic autem triplex est, Realis, Personalis, & Mixtus. Realis quidem fundatur in re ipsa, ut in agro, vinea, &c. Personalis in persona, quatenus talis persona potest aliquid acquirere proprio labore, industriaque. Censur verò mixtus super re & persona fundatur.*